

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ח

חלק ג – יו"ל לש"פ נשא, ט' סיון, ה'תשע"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נשא, ט' סיון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה (חלקים א-ב י"ל לש"פ במדבר וחג השבועות, וחלק האחרון י"ל אי"ה לש"פ בהעלותך).

*

בתור הוספה — שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

אסרו חג השבועות, ה'תשע"ג
מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2013 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

כג. המדובר לעיל (ס"ז ואילך) אודות ענין ההליכה, שאע"פ שלכאורה נוגע רק המקום שממנו הלך והמקום שאליו בא, ואילו בנוגע לשטח שבינתיים אין ברירה ומוכרחים לעברו, הרי מובן מדברי רז"ל (בנגלה דתורה) שגם השטח שבינתיים יש לו תכלית בפ"ע, דכיון שזוהי הליכה לשם מצוה, יש לו שכר פסיעות, ועד שע"י כל פסיעה נברא מלאך כו' — הרי זה קשור עם שיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית, בניגוד לדעת הרמב"ם במורה נבוכים.

ובהקדים — שאף שה"מורה נבוכים" נכתב ע"י הרמב"ם כמו "יד החזקה", הרי ה"יד החזקה" נתקבל לפסק הלכה, משא"כ המו"נ, שכמה ענינים שבו אינם כפשוטם¹³⁹, וגם הענינים שהובאו אליהם מקורות מפנימיות התורה, הרי זה כפי שהענינים הם בעולם נעלה יותר כו'.

וזהו גם הביאור במארוז"ל בנוגע לבית שמאי ובית הלל: "אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁵⁹, אע"פ שההלכה היא רק כדעה אחת, ועד שלפעמים אומרים שהדעה השני' "אינה משנה", כמו "בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה"¹⁴⁰, ולא משתמשים בה אפילו בתור צירוף וסניף, ואי אפשר לומר על זה "קים ליי"¹⁴¹ — כיון שבעולם אחר יכולה להיות ההלכה כדעה הבי'¹⁴².

ובנוגע לעניננו:

בנוגע לענין הבריאה, שכל דבר נברא בשביל תכלית מסוימת — כותב הרמב"ם במו"נ¹⁴³ שיש דברים בעולם שהם רק מצד ההכרח, ואין להם תכלית בפ"ע, ולדוגמא: תולעים ורמשים שמתהווים מרקבון הפירות (ועד"ז בנוגע לשאר התולעים שהתהוותם אינה ע"י פרי' ורבי') — הרי זה ענין שלא בכוונה, שבא בין שני מצבי הפירות שהם בכוונה: כפי שהם בתחילת בריאתם, וכפי שהם במצב של רקבון.

ומזה באה שיטתו בנוגע לענין השגחה מלמעלה¹⁴⁴ — שההשגחה היא רק על ענינים כלליים, אבל בנוגע למאורעות שבפרטי הענינים, ולדוגמא: בנוגע לדג שבים, אם יבלע או לא — על זה אין השגחה פרטית. והא בהא תליא — דכיון שלא כל דבר הוא בכוונה, הרי מובן, שלא על כל דבר יש השגחה פרטית.

אמנם, ע"פ תורת הבעש"ט (שחג השבועות הוא יום ההילולא שלו),

139) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 192 הערה 82. וש"נ.
 140) ברכות לו, ריש ע"ב. וש"נ.
 141) ראה רמ"א אה"ע סוסנ"ב, וסקס"ג ס"ב. וראה גם בס' שנסמנו בשד"ח כללים
 מע' הקו"ף כלל יט.
 142) ראה גם
 143) ח"א פע"ב.
 144) ח"ג פי"ד"ח.

יש השגחה פרטית על כל פרט ופרט¹⁴⁵, כולל גם פרט שבא כתוצאה מענין אחר, כמו התלעים שמתהווים מרקבון הפירות, שאין זה באופן שכיון שיש כוונה ברקבון הפירות, ויש כוונה בטבע שהטביע הקב"ה שמפירות הנרקבים מתהווים תולעים, הנה בדרך ממיילא ישנה התהוות התולעים, אלא גם התהוות התולעים הפרטיים היא בכוונה ובהשגחה.

ואין זה חידוש ח"ו של הבעש"ט, אלא כן הוא מקדמת דנא¹⁴⁶, ועד שיש לזה יסוד בדברי הגמרא — כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז¹⁴⁷ אודות הראי' שהביא רבינו הזקן לשיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית (במענה לשאלה מהו מקור הדברים, שהרי אי אפשר לפסוק על יסוד המבואר בקבלה), מדברי הגמרא¹⁴⁸ "ר' יוחנן כי הוה חזי שלך (השולה דגים מן הים), אמר משפטיך¹⁴⁹ (אף ב)תהום רבה" (שזמנת שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים להמית), כך, שאין זה במקרה, שהרי "מקרה" ו"משפט" הם בסתירה זל"ז.

[וכמשנת¹⁵⁰ שאף שיש ראי' לזה גם מדברי המדרש¹⁵¹ "כד הוה שמע ר' שמעון ברת קלא אמרה מן שמיא .. אמר ציפור מבלעדי שמיא לא מתצדא כו" — הרי נוסף לכך שדברי הגמרא שייכים לפסק הלכה יותר מדברי המדרש, הנה במדרש יש לפרש¹⁵² ש"הקול הלז הי' מהשר שלהם", משא"כ בגמרא מפורש שזהו "משפטיך"].

ומשיטת הבעש"ט בנוגע להשגחה פרטית — שאינה משנה את החי, הצומח או הדומם, אלא רק משגיחה עליו (אם העוף או הדג יהי' ניצוד או לא) — מובנת גם שיטתו בנוגע לכוונת הבריאה: כיון שיש השגחה על כל דבר שבעולם, הרי מובן שיש כוונה ותכלית בבריאתו.

ולכן, ענין זה — אם יש נברא בעולם ללא כוונה — הוא מהמקומות היחידים שבהם נחלק הגאון הרגצ'ובי¹⁵³ על דברי הרמב"ם, וס"ל שגם תולעים שנתהוו שלא ע"י פרי' ורבי', שאין בהריגתם איסור מלאכת שבת, אין זו הוכחה שבריאתם שלא בכוונה, כפי שמביא ראיות מנגלה שגם הם נבראו בכוונה.

וענין זה מתאים עם דברי המדרש הנ"ל (ס"ז) בנוגע לעלי' לרגל,

(145) ראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ט

(149) תהלים לו, ז.

ואילך. וש"נ.

(150) שיחת ש"פ שמיני הנ"ל — לקר"ש

(146) ראה גם אג"ק ח"א ע' קסט ואילך.

ח"ז ע' 64 הערה 41. וראה גם תו"מ ח"ד ע'

וש"נ.

157 ואילך. חייח ע' 198.

(147) ש"פ שמיני מבה"ח אייר סט"ו (לעיל

(151) ב"ר פע"ט, ו.

ע' ...).

(152) ראה קה"י מע' השגחה.

(148) חולין סג, א (ובפרש"י).

(153) ראה צפע"נ למו"נ שם, ובהנסמן שם.

שמכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך, שמזה מוכן שגם הדרך שבינתיים יש לה חשיבות כו'.

וענין זה נוגע גם לכמה הלכות, וכמו בנוגע להולכת וזריקת הדם ע"ג המזבח, אם יכול לילך ממקום רחוק יותר, או שמוכרח לשחוט בצד המזבח¹⁵⁴.

כד. ומזה יש ללמוד הוראה בעבודת כאו"א:

יכולים לחשוב שרק התפלה והתורה שבהתחלת היום, וכן נתינת הצדקה בסוף היום, ה"ה בהשגחה פרטית ויש בהם כוונה ותכלית בפ"ע, ורק על זה יקבל שכר במילואו ונבפרט כאשר נתינת הצדקה היא בשמחה, שאז מתברך ב"א ברכות¹⁵⁵, ואילו הענינים שבינתיים, כמו משאו ומתנו כו', הרי זה לכאורה רק בהכרח, והיינו, שע"פ דרך הטבע בהכרח לעסוק במו"מ כדי שיוכל ליתן צדקה, כך, שזהו רק הכשר מצוה ומכשירי מצוה בלבד.

אך על זה מגלה תורת הבעש"ט, שיש השגחה פרטית על כל פרט ופרט, ועאכו"כ בנוגע למין האדם, ולכן, הן אמת שהכוונה היא נתינת הצדקה, וכן התפלה והתורה שבהתחלת היום, אבל גם כל שאר הענינים שבינתיים הם בשביל כוונה מיוחדת, שהרי יש השגחה פרטית על כל צעד ושעל, ובמשך כל היום כולו, בכל רגע ורגע, "הנה ה' נצב עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו (ולא רק "עובדו" סתם, אלא "עובדו") כראוי" (כמ"ש בתניא¹⁵⁶), כך, שאפילו בשעה שעושה ענין שהוא רק הקדמה רחוקה והכשר מצוה, יש על זה השגחה פרטית.

וכמו במארזו"ל הנ"ל (ס"ז) בנוגע לעלי' לרגל, שמכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך — אף שלכאורה הי' יכול לחסוך את הצורך בכך, ע"ז שיקבע דירתו בירושלים, ולא יצטרך לילך מרחק רב.

ומזה למדים הוראה כללית לכל אחד:

שלא כדעת הטועים שדוקא בנוגע לדבר מצוה יש צורך בכוונה גדולה, ואמירת "לשם יחוד" (לא לו שנוהגים כך), אבל לא בענין שהוא רק הכשר והקדמה למצוה, שאז אינו במעמד ומצב "קמי מלכא", ואין זה אלא שצ"ל משאו ומתנו באמונה כדי לפרנס את בני ביתו וליתן צדקה, אבל המו"מ כשלעצמו אינו בכוונה מיוחדת.

יש אמנם גדרים מתי מברכים ברכת המצוות, ומתי אומרים "לשם יחוד" וכו', ויש ענינים שנוגעים רק למחשבה, אבל, זהו רק בנוגע להנהגת האדם בענינים אלו, ואילו בנוגע להנהגה מלמעלה ביחס אליו,

154) ראה זבחים יג, א (במשנה). וראה גם תו"מ חמ"ט ע' 138 ואילך. וש"נ.
155) ב"ב ט, ב.
156) רפמ"א.

ש"ה נצב עליו" — אי אפשר לחלק ולומר שהיום יהי' עבד להקב"ה, ומחר לא, או שרק במשך חלק מהיום יהי' עבד לה', ושאר הזמן לא יהי' עליו עול מלכות שמים.

אם הוא יוצא לשעה קלה ממרות האדון — מי יכניס אותו חזרה תחת מרות האדון?! ועד"ז לאידך גיסא: כיון שהי' תחת מרות האדון — כיצד יכול לצאת מזה?!

כל יהודי הוא בכלל "קדושים תהיו כי קדוש אני"¹⁵⁷ (דכיון ש"קדוש אני", לכן "קדושים תהיו"), שזהו לשון ציווי וגם לשון הבטחה (כמ"ש הרמ"ע מפאנו¹⁵⁸ בנוגע ל"כללות פרשיותי של תורה" ש"לא באו המצוות בהם בלשון ציווי אלא בהוראת העתיד כו"), וכיון שכן, צריך יהודי להיות קדוש במשך כל היום, ולא יתכן שיהי' קדוש רק בשעת התורה והתפלה, ולא אחרי כן — שהרי קדושה שבו "להיכן"¹⁵⁹ אזלא"?! ...

וכל זה — נוסף לכך שכללות הנהגתו של יהודי צריכה להיות (לא רק באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹⁶⁰, היינו, שזהו ענין בפ"ע, ורק נעשה "לשם שמים", אלא גם) באופן ש"בכל דרכיך דעהו"¹⁶¹, שזוהי "פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה"¹⁶¹, היינו, שבכל פרטי עניניו, "במאכלו ובמשקהו .. ובמלבושו וכו'" (כפי שמפרט הרמב"ם¹⁶²), יהי' הענין ידיעת השם¹⁶³.

וכיון ש"בכל דרכיך דעהו" הוא דין בשו"ע¹⁶⁴, הרי מובן שאין זו הנהגה ששייכת ליחיד סגולה בלבד, יושבי אוהל, או אלו שכבר סיימו את מלאכתם ופרשו לגימלאות (כפי שנקרא כאן: "ריטייערד"), ולכן אין להם בבלולים מעניני העולם, או לאלו שמלכתחילה לא נכנסו לעניני העולם, אלא זהו פס"ד עבור כאו"א מבנ"י בעניניו.

וכאמור לעיל שכל הענינים הם בהשגחה פרטית ויש בהם כוונה מיוחדת, והיינו, שגם כאשר מדובר אודות ענין שע"פ שכל אינו אלא בשביל תכלית אחרת, הנה לאמיתו של דבר יש בו כוונה ותכלית בפ"ע, מלבד היותו הכנה והכשרה לענינים טובים אחרים.

כה. וענין זה מוכח גם מהשכר דלעתיד לבוא (נוסף לכך שכאשר "בחוקותי תלכו" אזי נעשה "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'"¹⁶⁵, ש"הבטיחנו בתורה .. שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה .. וישפיע

(162) שם רפ"ה.

(157) קדושים יט, ב.

(163) ראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.

(158) עש"מ מאמר חקו"ד ח"ד רפ"ט.

(164) או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז שם סקנ"ו

(159) לשון חז"ל — פסחים לה, ב.

(160) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם ה' ס"ב.

(165) ר"פ בחוקותי.

דעות ספ"ג.

(161) ברכות סג, א.

לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה" (166) — הקשור עם ענין העבודה, כמובן מדברי רבינו הזקן¹⁶⁷ בנוגע לשכר מצוה, "שמשכרה נדע מהותה", והיינו, ששכר העבודה של זמן הגלות יהי' אמנם רק בימות המשיח, ובעיקר באלף השביעי, אבל ממנו יכולים לידע מהותה והאופן שבה צריכה להיות כללות העבודה:

בנוגע לשכר דלעתיד לבוא נאמר¹⁶⁸ "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", והיינו, שביחס ל"דעה את ה'" משתמשים בדוגמא מ"ים", ולכן יש ללמוד מ"דגים בים", שלא שייך לומר שרק חלק מהזמן יהיו במים, וחלק מהזמן יהיו מחוץ למים, אלא כדברי הגמרא¹⁶⁹: "כיון שעולין ליבשה מיד מתים", כיון שהים הוא מקום חיותם¹⁷⁰, וכן הוא בנוגע למציאותו של יהודי ביחס לעניני התנומ"צ.

ולהעיר: יכולה אמנם להיות מציאות שדגים יהיו מחוץ למים לרגע אחד, ומיד יחזירו אותם למים, ואז ימשיכו לחיות, ודוגמתו בעבודה הו"ע התשובה, שדומה למים וים, כמארז"ל¹⁷¹ "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה כו", וכהלשון "ים התפלה" ו"ים התשובה"; אבל ההנהגה שצריכה להיות לכתחילה — מבלי שיהי' צורך בעניני רפואות כו' — היא באופן שהדגים צריכים להיות בים תמיד, ועד"ז אצל בני", שכל פרט ופרט בחייהם צריך להיות באופן ד"דעהו", "דעה את ה' כמים לים מכסים".

וע"י עבודה זו באים לקבלת השכר ד"ישקני מנשיקות פיהו"¹⁷², דקאי על תורתו של משיח, שילמד דעת את כל העם כולו¹⁷³ (דאף ש"כולם ידעו אותו"¹⁷⁴, מ"מ, ילמד משיח את כל העם), ועל ידו "תרבה הדעה והחכמה כו"¹⁷⁵, הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

כו. ישנה תורה נוספת של הבעש"ט¹⁷⁶, שמכל ענין שיהודי רואה או שומע, עליו ללמוד הוראה בעבודתו לקונו ית' — מילוי רצון הבורא בכל עניני העבודה, עד ל"בכל דרכיך דעהו".
ומובן, שאם הדברים אמורים בנוגע למאורעות פרטיים, עאכ"כ

(173) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.
לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.
(174) ירמי' לא, לג.
(175) רמב"ם שם.
(176) ראה תור שם טוב בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

(166) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"א.
(167) תניא פל"ט (נג, א).
(168) ישעי' יא, ט.
(169) ע"ז ג, ב.
(170) ראה ברכות סא, ב.
(171) יומא פה, ב (במשנה).
(172) שה"ש א, ב ובפרש"י.

בנוגע למאורעות שנוגעים (לא רק לפרט, או לכו"כ פרטים, אלא) להכלל, ברור הדבר שצריכים לפעול הוספה בעבודתו של הרואה אותם.

ובהתאם לכך יש ללמוד הוראה ממאורע שאירע בזמן האחרון.

ובהקדמה:

גם לאחרי שבנ"י השתוקקו לקבלת התורה (כפי שמביא הר"ן מ"אגדה" בסוף מסכת פסחים) — מסופר במדרש¹⁷⁷, שהקב"ה ביקש מבנ"י "ערכים", וכאשר בנ"י אמרו "אבותינו ערכים לנו", השיב הקב"ה "ערכך צריך ערב", וכן כשאמרו "נביאינו ערכין לנו" לא קיבל הקב"ה את הערבות, עד שאמרו "בנינו עורבים אותנו", ו"ערבות" זו קיבל הקב"ה, ובזכותה קיבלו בנ"י את התורה.

וכיון שחג השבועות בכל שנה ושנה הוא "זמן מתן תורתנו" (כפי שאומרים בתפלת העמידה, שבה צריכים לומר כל דבר בתכלית הדיוק), הרי מובן, שאז חוזר ונשנה עוה"פ הענין דמ"ת, ובמילא מתעוררת גם השקו"ט בנוגע לענין הערבות, עד שמגיעים למסקנא ש"בנינו ערכים בעדנו", והיינו, שבכל שנה מקבלים ההורים על עצמם מחדש לחנך את הילדים באופן הראוי.

גם אלו שחושבים שמצד עצמם ראויים הם לקבל את התורה, עליהם להעמיד בנים שיהיו ערכים בעדם. ובמכ"ש מדור המדבר, שאף שהי' "דור דעה"¹⁷⁸, גדולי ישראל, לא היו יכולים לקבל את התורה אלא עי"ז ש"בנינו ערכים בעדנו", ועאכו"כ בדורנו זה, דור יתום, בזמן של חושך כפול ומכופל, בודאי יש צורך בהכנה לקבלת התורה עי"ז ש"בנינו ערכים בעדנו".

ומובן, שלא די בכך שלאחרי שלומד את השיעורים שלו, מסיים את עבודתו וגם את קריאת העיתון, אזי יעשה טובה להקב"ה ויקדיש חצי שעה בשביל ענין החינוך; לא זו הדרך! אלא עליו לדעת שזה נוגע לקבלת התורה שלו!

וענין זה צריך להיות ע"פ ההוראה שלמדים מהמאורע דלקמן.

כז. ישנו מאורע כללי שהקיף כו"כ אנשים, במשך זמן ארוך — החל מארה"ב, ונתפשט בעוד כמה ארצות — שילדים יצאו מתחת מרות הוריהם, ועד שהגיעו לדרכים שאין להם מקום כלל (לא רק ע"פ תורה, אלא גם) בשכל!

וכיון שכל ענין שבצד החורבן וההרס יש לו מקור (בדקות דדקות עכ"פ) בקדושה, כמ"ש¹⁷⁹ "זה לעומת זה עשה האלקים", וכדברי

177) שהש"ר פ"א, ד (א). תנחומא ויגש ב. ג. וש"נ.

178) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פי"ט, א. קהלת ז, יד.

הגמרא¹⁸⁰ "כל מה דאסר לן רחמנא שרא לן כוותי", הרי כיון שרואים שבלעו"ז יש הנהגה שילדים אינם מצייתים להורים, בהכרח לומר, שענין כזה ישנו גם בדברי הרשות, ועד גם בקדושה.

ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט הנ"ל שמכל דבר שרואים יש ללמוד הוראה בעבודה, ולכן, כיון שרואים שדרך זו "הצליחה" בצד ההפכי, שמאות אלפי ילדים יהודים הלכו לאיבוד — בודאי יכולים לנצל זאת בהצלחה בצד הטוב והקדושה (שהרי "מרובה מדה טובה ממדת פורענות" חמשה מאות פעמים ככה¹⁸¹), ללמוד מזה הוראה בנוגע לענין החינוך.

כח. ובכן:

הגיע הזמן לפעול את הענין ד"בנינו ערבים בעדנו" עי"ז שיגשו לילדים עצמם לחנך אותם, ללא אמצעות הוריהם שיחנכו אותם! ובודאי לא יכעסו ההורים על כך, ואדרבה: הם יהיו מרוצים מהעובדה שמסירים מהם את הטירדה ("באדער") להפחית חצי שעה מהציפי"ב"טלוויזיא", כדי לחשוב אודות חינוך הבן או הבת...]. וכיון שישנו כלל ש"מצוה בו יותר מבשלוחו"¹⁸², ו"מצוה דגופו עדין"¹⁸³ — יש להתחיל עם הילדים שנמצאים כאן ושומעים את הדברים, וכמו"כ כל שאר הילדים שימסרו להם את הדברים, — דברים היוצאים מן הלב (ולא באופן שלאחרי שמסיים את כל עניניו הטפלים, מחפש "גוד טיים" ע"י אמירת מוסר לפלוגי), שאז נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם¹⁸⁴ —

ובמקום להמתין שהדברים יגיעו אליו ע"י שליח, ימסור לו באופן ישיר את "דבר הוי" — שהתורה והמצוות "הם חיינו ואורך ימינו"¹⁸⁵, וכאשר ילך משך זמן בדרך התורה והמצוה, "לעשות צדקה ומשפט"¹⁸⁶, אזי יראה בעצמו את ה"ריוח" (כלשון המדינה: "בענעפיט") שבדבר, ובלשון הכתוב¹⁸⁷: "טעמו וראו כי טוב הוי", ויבוא לידי החלטה שזו תהי' דרכו בחיים.

ואז, הנה תמורת זה שהילדים עוזבים את ההורים ופונים שמאלה — יקבלו עליהם עול מלכותו ית' ("קבלו מלכותי"¹⁸⁸), שזהו"ע ד"אנכי הוי" אלקיך" שנאמר במ"ת [באופן שמכל ד' רוחות יוצא הקול אנכי¹⁸⁸,

180 (חולין קט, ב).
 181 (יומא עו, א ובפרש"י. סוטה יא, א)
 ובתוס'. תוספתא סוטה רפ"ד.
 182 (קידושין מא, א).
 183 שם כט, ריש ע"ב.
 184 (ראה ס' הישר לר"ת שיי"ג. הובא (סד, ב). תניא פל"ו (מו, א).
 185 (נוסח ברכת "אהבת עולם" בתפלת ערבית, ע"פ לשון הכתוב ס"פ נצבים.
 186 (ירא ית, יט).
 187 (תהלים לד, ט).
 188 (ראה שמו"ר פ"ה, ט. תקו"ז תכ"ב בשל"ה סט, א. ועוד.)

ועד"ז במ"ת שישנו תמיד, כמארז"ל¹⁸⁹ "מה להלן באימה וביראה כו' אף כאן כו"ל], ובמילא, "לא יהי' לך אלהים אחרים", ו"לא תגנוב" עד "לא תחמוד", שזוהי הדרך היחידה להבטיח קיום ציוויים אלו — עי"ז שיהי' אצלו קבוע בנפש הענין ד"על פני"72, "כל זמן שאני קיים"190, היינו, שבכל מקום נמצא הקב"ה עמו, ועל כל פרט ופרט יש השגחה פרטית. ועי' הנהגה כזו — הנה לא זו בלבד שהילדים לא יפרדו מהוריהם, אלא אדרבה: הנהגה זו תקרב אותם להוריהם, ואת הוריהם אליהם.

כט. ובנוגע לפועל:

חוב על כל אחד ואחד — ומיד באסרו-חג הרי זה הזמן המסוגל לכך — לקיים בפועל את ענין הערבות, ולהעמיד מחנות מחנות של "צבאות הוי'", שיצאו לקבל פני משיח צדקנו, להיותם "זרע ברך ה'"191, "דור ישרים יבורך"192, ועד לתכלית השלימות של יהודי בעולם דלמטה, שרואים שמציאותו היא התורה ("א' לעבעדיקע תורה"), ורמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הם כנגד רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת¹⁹³.

ואז עושה הקב"ה את שלו — להסיר ממנו "עול מלכות"194, שהרי "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"195, היינו, שיוצא מהגלות הפנימי שלו ומהגלות אצל חבריו, מהגוי אשר בקרבו ומסביבו, ומהחירות הפרטית באים לחירות הכללית של בני" בארץ ישראל, ללא העלמות והסתרים, באופן ד"ושכתם ואין מחריד" כיון ש"נתתי שלום בארץ"196, ועד לשלימות ענין החירות בגאולה האמיתית והשלימה עי' משיח צדקנו.

* * *

ל. דובר אודות מצות חינוך, שאף שהחיוב הוא על האב, הרי כיון שהחיוב הוא לחנך את הבן, נעשה חיוב גם על הבן (ושקו"ט בדעת רבינו הזקן בזה¹⁹⁷). וכן בקטן שהגדיל בין שני פסחים, שאם שחטו עליו

במקום שנאמר בו חוץ" (עירובין כז, א), ומכ"ש בנדו"ד שלא נאמר חוץ. אך יש לדייק בלשונו "אע"פ שהקטן פטור מכל המצוות . . אבל תלמוד תורה מצות עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה, אע"פ שהקטן אינו חייב", שמכפל הלשון ("אע"פ שהקטן פטור מכל המצוות . . אע"פ שהקטן אינו חייב") משמע לכאורה, שס"ל שגם כשיש חיוב על האב בנוגע לבנו, לא חל חיוב על הבן עצמו. אבל באמת אי אפשר לומר כן, שהרי אדה"ז

189) ברכות כב, א. וש"נ.
190) פרש"י עה"פ.
191) ישעי' סא, ט.
192) תהלים קיב, ב.
193) זח"א קע, ב.
194) אבות פ"ג מ"ה.
195) שם פ"ו מ"ב.
196) בחוקותי כו, ו.
197) ואין להוכיח ממ"ש רבינו הזקן בהתחלת הל' ת"ת "שהקטן פטור מכל המצוות" — שהרי "אין למדין מן הכללות ואפילו

בראשון פטור מפסח שני¹⁹⁸, כי מצד מינויו על הפסח ע"י אביו, נעשה הקטן בגדר מצות קרבן פסח. ועפ"ז יש לבאר דעת הרמב"ם¹⁹⁹ שקטן שבא על שפחה חרופה היא לוקה והוא מביא קרבן, דכיון שע"פ תורה הרי זה מעשה שמביא חיוב מלקות, נעשה בו תוקף מן התורה לחייבו קרבן²⁰⁰. וההוראה מזה, בנוגע לגודל ההשתדלות בענין החינוך, ובפרט בתלמוד תורה²⁰¹, שע"ז נעשה מציאות חדשה, קשור עם תורה, כמארז"ל²⁰² "כל המלמד את בן חברו תורה .. כאילו ילדו" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס²⁰³ בלקו"ש חי"ז ע' 232 ואילך.

לא. ויש להוסיף בהענין ד"כל המלמד את בן חברו תורה .. כאילו ילדו" — ע"פ משנ"ת בהתוועדות דיום הש"ק²⁰⁴ בנוגע לפירוש רש"י על הפסוק²⁰⁵ "ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דיבר ה' את משה בהר סיני", שבני אהרן "נקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה":
לכאורה אינו מובן: הרי משה למד עמהם גם במרה, וגם לפני²⁰⁶ במצרים, ומה נתחדש בענין זה "ביום דיבר ה' את משה בהר סיני"?

החפצא (ראה גם לקו"ש שבפנים הערה 56).
(ב) ענין דרבנן יכול להתבטל ע"י ב"ד שגדול ממנו בחכמה ובמנין (ראה רמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"ב)*, משא"כ ענין מן התורה, לא שיין בו שינוי וביטול כלל. ועפ"ז נמצא, שכאשר לומדים עמו תורה, אזי נעשה "מציאות" מן התורה — באופן קיים ונצחי.
202 (סנהדרין יט, ב. וש"ג).
203 (בשילוב שיחת ש"פ נשא תשל"א).
204 (שיחת ש"פ במדבר — נדפסה (בשילוב שיחת ש"פ במדבר תשל"ח)
בלקו"ש חכ"ג ע' 8 ואילך.
205 (במדבר ג, א.

ס"ל כדעת הרמב"ם שיש חיוב על הקטן גם קודם שיגדיל — "כשיכיר" (ראה לקו"ש שבפנים הערה 17). ומה שכופל הלשון "אע"פ שהבן אינו חייב", הרי זה בגלל שחיוב האב ללמדו הוא "משתיחיל לדבר", שזהו קודם מ"שיכיר", ואז "הקטן אינו חייב" כלל, שהרי החיוב על הקטן — שנעשה מצד חיוב אביו ללמדו — מתחיל רק "כשיכיר".
198 רמב"ם הל' ק"פ פ"ה הי"ז.
199 הל' איסורי ביאה פ"ג הי"ז. הל' שגגות פ"ט ה"ג.

200 ואעפ"כ, "יראה לי שאינו מביא קרבן עד שיגדיל ויהי' בן דעת" (הל' שגגות שם), כי הבאת הקרבן כפועל צ"ל באופן ד"לרצונכם תזבחהו" (קדושים יט, ה), ובשביל זה יש צורך שיהי' בן דעת, שאז יש לו מחשבה כו'.
201 וכיון שהחיוב בת"ת הוא (לא רק מדרבנן, כמו החינוך במצוות, אלא) מן התורה (על אביו, או על ב"ד, שהוא "אביהם" של אלו שהם תינוקות שנישבו) — נמצא, שע"ז נעשה מציאות של תומ"צ (לא רק מדברי סופרים, אלא) מן התורה, והרי ידוע החילוק בין ענין שהוא מן התורה לענין שהוא מדברי סופרים, ולדוגמא: (א) יש דעה שהחיוב שמד"ס הוא רק על הגברא, ולא על

(* ועפ"ז יש לבאר מ"ש בכתבי האר"ז ל (מק"מ לזח"א יז, ב. הובא בלקו"ת קרח נד, רע"ג) שלעתיד לבוא תהי' הלכה כב"ש (וכידוע שזהו א' הענינים שבהם יתבטא ה"חידוש תורה" דלעתיד לבוא, תורה חדשה מאתי תצא (ויק"ר פי"ג, ג) — דלכאורה אינו מובן: איך תשתנה ההלכה שב"ש במקום ב"ה אינה משנה? — הנה נוסף על המדובר פעם בביאור הענין ע"פ נגלה, י"ל עוד ביאור — שלעתיד לבוא יעמדו עוה"צ למנין, ודעת הרוב תהי' כב"ש (ראה גם התוועדות תנש"א ח"ג ס"ע 283).

והביאור בזה — שהענין ד"ילדרו", היינו, שנעשה מציאות חדשה, שכשם שנעשו מציאות חדשה ע"י אהרן, כך נעשו מציאות חדשה ע"י משה — הרי זה שייך לאחרי מ"ת דוקא:

פעולת התורה לשנות את העולם — כמ"ש¹⁶⁵ "אם בחוקותי תלכו" אזי "ונתתי גשמיכם בעתם .. ועץ השדה יתן פריו", ועד לדרשת רז"ל בירושלמי²⁰⁶ על הפסוק²⁰⁷ "לא-ל גומר עלי" — נתחדשה במ"ת, שהרי קודם מ"ת היתה גזירה ש"עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה"²⁰⁸, ובמ"ת בטלה הגזירה, ונפעלה השייכות של התורה עם העולם לשנותו כו'.

ועד"ז בנוגע ללימוד התורה — שאע"פ שגם קודם מ"ת למדו תורה, כדאיתא בגמרא²⁰⁹ שהאבות למדו תורה (וקיימו מצוות), ו"מעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו .. במצרים", אבל אעפ"כ, לא נעשו ע"ז מציאות אחרת (ועד כדי כך, שלכמה דעות לא הי' לאברהם אותו דין שיש לבניי לאחר מ"ת²¹⁰); לימוד התורה פעל אמנם הוספה ועילוי במציאותם, אבל לא מציאות חדשה.

ובלשון הרמב"ם²¹¹ (בנוגע לענין אחר) — שניתוסף רק המקרה על העצם, אבל העצם לא נשתנה.

ואילו במ"ת — פעלה התורה אצל בניי שנעשו מציאות חדשה, וכמו "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"²¹².

וזהו גם מ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות²¹³ ש"כל מה שאנו מרחיקים או עושים היום, אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה, לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו, כגון זה שאין אנו אוכלין אבר מן החי, אינו מפני שהקב"ה אסרו לנח, אלא .. במה שצוה בסיני שיתקיים אסור אבר מן החי, וכמו כן אין אנו מליץ מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה, וכן גיד הנשה, אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו, אלא מצות משה רבינו ע"ה".

ולכן, גם הענין ד"כל המלמד את בן חבירו תורה .. כאילו ילדרו" לא הי' במצרים או במרה, כיון שלפני מ"ת לא פעלה התורה שינוי

(210) ראה אנציק' תלמודית ערך אבות בסופו (כרך א ס"ע לו ואילך). וש"נ.

(211) ראה ספר מלות ההגיון שער יו"ד.

(212) יבמות כב, א. וש"נ.

(213) חולין ספ"ד.

(206) כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.

(207) תהלים נו, ג.

(208) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

ועוד.

(209) יומא כח, ב.

המציאות; אלא רק "ביום דבר ה' את משה בהר סיני", "נעשו התולדות שלו", עי"ז ש"למדן מה שלמד מפי הגבורה" בעת מ"ת דוקא. ועפ"ז מובן, שכאשר מלמדים ילד יהודי תורה, הרי זה לא רק הוספת מקרה על העצם שלו, אלא עי"ז נעשה מציאות חדשה. ובשביל ללמוד תורה עם ילד יהודי — אין צורך במסירת נפש; לא שולחים אותו מעבר להרי החושך... ואדרבה: במדינה זו הסדר הוא שעיי"ז "חכם" יתקרי ו"רב" אתקרי... ויפרסמו את תמונתו בעיתון... ובלבד שילמד תורה עם ילד יהודי ויעשה ממנו מציאות חדשה. ויש להוסיף, שאפילו מי שכבר למד תורה, כך, שלכאורה לא שייך לומר עליו "כאילו ילדו", שהרי מציאותו קיימת כבר, הנה האמת היא שכל פעם שלומדים עמו, הרי זה "כאילו ילדו" מחדש, כי: לימוד התורה צריך להיות תמיד, שהרי ישנו חיוב "לאפשא לה"²¹⁴. ועד שגם מי שלומד כ"ג שעות ונ"ט דקות²¹⁵, אבל ישנו רגע אחד שבו אינו לומד, נאמר עליו²¹⁶ "כי דבר ה' בזה גו' הכרת תכרת גו'", ענין של היפך החיים, בעוה"ז ובעוה"ב. וא"כ, בכל פעם שלומדים עמו, פועלים אצלו ענין של חיות (היפך הענין ד"הכרת תכרת"); וע"פ תורת הבעש"ט²¹⁷ (שנתבארה בשיחות שלפנ"ז²¹⁸) אודות חידוש הבריאה בכל רגע, מובן שהחיות שנעשה ע"י לימוד התורה אינו המשך החיות, אלא הולדה חדשה — "כאילו ילדו".

לב. ולא לדרשה קאתינא, אלא בנוגע לפועל ממש — להתעסק בענין החינוך.

והבא לטהר מסייעין אותו²¹⁹, ובאופן שאדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה²²⁰ — שיהי' בהצלחה רבה. ועי" ההתעסקות בענין החינוך — "בנינו ערבים בעדנו" — תהי' קבלת התורה בשמחה ובפנימיות, הן בנוגע למ"ת דכללות השנה בחג השבועות, והן בנוגע למ"ת כפי שהוא בכל יום, בכל עת ובכל שעה — כפי שמבאר רבינו הזקן²²¹ מארוז¹⁸⁹ "מה להלן באימה ויראה כו' אף כאן כו'", "שלכאורה אינו מובן דמיון זה.. שהרי במעמד הר סיני וכל העם רואים את הקולות, ופב"פ דבר ה', משא"כ בעסק התורה של כל אדם כשלומד בפני עצמו. אלא הענין הוא.. כי גם עסק התורה שבכ"א ובכל זמן הוא

217) תניא שעהייה"א פ"א.

218)

219) שבת קד, א. וש"נ.

220) ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

221) תו"א יתרו סז, ב.

214) זח"א יב, ב. הובא בתו"א מקץ לט,

ד. וראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.

215) ראה גם תו"מ ח"ל ריש ע' 166.

וש"נ.

216) שלח טו, לא. וראה סנהדרין צט,

סע"א. תניא פ"א.

דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני . . . כאלו קבלה היום מהר סיני" (ומובן, שהעובדה שלא רואים זאת בעיני בשר, אינה משנה את המציאות).

וכיון שלמד ולימד וזיכה את הרבים — מובטח הוא בכל הברכות המנויות בפרשה, ועד לברכה הכי גדולה — "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"²²², תורתו של משיח, שיבוא וילמדנו רזי וסתרי תורה, בעגלא דידן, למטה מעשרה טפחים.

* * *

---

(222) תהלים קיט, יח.

הוספה

א

בי"ה, כבי' אלול תשכ"ב
ברוקלין

מר ... שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום 16/9, בו שואל איך להוכיח באופן הגיוני עיקרי תורתנו ומצותי, וכן להסביר ההבדל בין דעת המדעים וכו', ומובן אשר אין מקום ביאור ענינים כאלו במכתב, ועוד ועיקר אשר אין גם צורך בזה, שהרי שאלות אלו נשאלו עדן ועדנים מדורי דורות, והמענה עליהם בא בכמה ספרים תורנים וכו', ובפרט בהמצאו בעיה"ק ירושלים ת"ו, הרי ישנם שם כמה מבני ישראל החרדים לדבר ה' ושומרי מצותיו, אשר יבארו כל האמור באר היטב.

ע"פ חכמנו ז"ל המעשה הוא העיקר, התקוה אשר השאלות שלו באו רק לחקירה בעלמא, אבל לא רק הוא אלא גם השפעה בסביבתו על הנהגה בחיי היום יומים מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם. והובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו. בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

א

ע"פ חכמנו ז"ל המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.
עליהם נאמר וחי בהם: אחרי יח, ה.
והובטחנו הבא לטהר מסייעין אותו: שבת קד, א. וש"נ.

נ.ב. מה שמפליא הוא שאלו שיש להם דיעות קדומות, אין רוצים לראות הוכחות הכי פשוטות בענין שאינו לפי רוחם, ובעוה"ר נראה כגון זה ואולי גם במדה יותר גדולה באלו המדעים שמאיזה סיבות הם נגד ה' תורתו ומצותי', ולהביא רק דוגמא אחת, מובן ממה שכתוב בתורתנו שניתנה במדבר לפני כמה אלפים שנה, אשר אין בעולם כולו בעל חי שיהי' מעלה גירה ולא יפריס פרסה, (עיין פרשת שמיני ופי' ראה ע"ז), ומעין זה אבל בתורה שבעל פה, כל שיש לו שקששת יש לו סנפיר כו' כל שיש לו קרניים יש לו טלפים (נדה פרק ו' משנה טי'), מאז נתפרסמו דברים אלו נתגלו כמה בעלי חיים ומיני דגים שונים ומשונים ולא נמצא אף מין אחד קיים בסתירה לכללים האמורים, ואחרי כל זה יש כאלו שרוצים לפתות את עצמם וגם המושפעים שלהם, שדברים האמורים הם המצאות של איש פלוני ואין בזה כל ענין יוצא מהטבע והרגיל.

ב

ב"ה. י"ט שבט תשי"ז

ברוקלין

האברך יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב שבט,

נעם לי לקרות בו מסדרי לימודו וכן מהפעולות על חבריו בעניני תורה ויראת שמים, אשר עי"ז מתוסף ג"כ בסייעתא דשמיא בהמצטרך לאדם המתעסק בזה, וכידוע פירוש רבנו הזקן על הכתוב וצדקה תרומם גוי, שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה. והרי השפעה על חברים בתורה ומצות צדקה רוחניות היא. ובודאי כציווי תורתנו מעלין בקדש — יוסיף בהתמדה ושקידה

ולחביא רק דוגמא אחת כו': בהבא להלן ראה גם תו"מ התוועדויות תשמ"ה ח"ד ע' 2565 ואילך. אין בעולם כולו בעל חי שיהי' מעלה גירה ולא יפריס פרסה: חולין נט, א (ובפרש"י): "תני דבי ר' ישמעאל, ואת הגמל כי מעלה גרה הוא (שמיני יא, ד), שליט בעולמו יודע שאין לך דבר מעלה גרה וטמא אלא גמל (וחבריו האמורים בפרשה), לפיכך פרט בו הכתוב הוא (ללמדך שאין לחוש למעלה גרה אחרת, דכל שאר מעלה גרה טהורים)". וראה תו"ש שמיני שם (אות כג). וש"נ.

פרשת שמיני: שם (ואילך).

ופ' ראה: יד, ז (ואילך).

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (בלוי, תשע"ג).

האברך יוסף: בלויא, ירושת"ו. אגרת נוספת אליו — אג"ק חכ"ז אגרת יק"ז.

פירוש רבנו הזקן על הכתוב וצדקה תרומם גוי: משלי יד, לד. תו"א בראשית א, ב ואילך.

כציווי תורתנו מעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

בלימודיו והידור בקיום המצות, עד שיהי' דוגמא חי' בסביבתו בהנהגה מתאימה להוראת תורתנו הק'. ואין לך דבר העומד בפני הרצון, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט, מזכיר

לזכות

הילדה חי' מושקא שתחי'

ליום הולדתה בדרי"ח אייר, ה'תשע"ג

ולזכות הורי'

הרה"ת ר' יחיאל ומרת שיינא שיחיו קלמנסון

ולזכות

הילדה חי' מושקא שתחי'

ליום הולדתה ט"ז אייר, ה'תשע"ג

ולזכות הורי'

הרה"ת ר' יקותיאל דובער ומרת מרגלית רעכיל שיחיו קלמנסון

נדפס על ידי ולזכות הוריהם וזקניהם

הרה"ת ר' ישראל שמעון וזוגתו מרת חנה שיחיו קלמנסון